

Ernst Eichler

O MIĘDZYNARODOWEJ ENCYKLOPEDII ONOMASTYKI

W naszym stuleciu udostępnianie stale rozrastających i rozszerzających się wyników naukowych jest koniecznością pierwszorzędnej wagi. Dotyczy to również lingwistyki. Znane na świecie wydawnictwo Walter de Gruyter z Berlina Zachodniego postanowiło wydawać serię podręczników z dziedziny językoznawstwa i nauki o komunikacji („Handbücher zur Sprach- und Kommunikationswissenschaft” – HSK). Mają one udostępnić dziedzinę wiedzy, obejmującą zarówno językoznawstwo ogólne i specjalne, filologicznie ukierunkowane działy językoznawstwa, jak i te dziedziny nauki, które rozwinęły się w ciągu ostatnich dziesięcioleci na podstawie coraz szerszych badań różnorodnych zjawisk w dziedzinie działalności komunikacyjnej. Konieczne stało się podsumowanie tych badań robiących tak szybkie postępy, żeby przez to dać naukowcom odpowiednią orientację dla ich pracy.

Seria podręczników HSK postanowiła przyjąć w wydawanych tomach przede wszystkim następujące zasady: kompletności przedstawienia problemów, eksplicytności uzasadnień, wiarygodności dokumentacji i aktualności metody. Zadania te stoją przed wszystkimi wydawcami i autorami tej serii encyklopedycznej. Głównym zadaniem wszystkich tomów serii HSK jest odpowiednie przedstawienie aktualnego stanu wiedzy, jednak bez jej rygorystycznej systematyki. W ten sposób można uwzględnić badania o różnym stopniu zaawansowania. Wydawcy tomów HSK uwzględnią też odpowiednio zagadnienia rozgraniczenia działów lingwistyki, na przykład historii języka, dialektologii, badań w dziedzinie kontaktów językowych i onomastyki. W chwili obecnej w charakterze autorów i wydawców pierwszych tomów serii pracuje już 500 naukowców z około 40 krajów. Ukazały się już: podręcznik z dialektologii (w dwóch tomach), historia języka – podręcznik historii języka niemieckiego i badań w tej dziedzinie (w dwóch tomach), socjolingwistyka – międzynarodowa encyklopedia nauki o języku i społeczeństwie. W toku przygotowania znajdują się następujące dalsze podręczniki z dziedzin: lingwis-

tyka komputerowa, słowniki (podręcznik leksykografii), filozofia języka, składnia, semiotyka. W dalszej kolejności planowany jest podręcznik onomastyki (w dwóch tomach). Pierwsze prace nad przygotowaniem tego podręcznika w ramach serii HSK rozpoczęto mniej więcej dwa lata temu. W porozumieniu ze specjalistami wydawnictwo Walter de Gruyter utworzyło grupę wydawniczą dla podręcznika *Namenforschung – Onomastics – Les noms propres*, która miała już kilka spotkań i ustaliła objętość na 2 tomy (w sumie 1000 stron druku w dużym formacie leksykonowym). Dokładny podtytuł brzmi w języku niemieckim: *Namenforschung. Ein internationales Handbuch zur allgemeinen und europäischen Onomastik*. Artykuły hasłowe będą w języku niemieckim, angielskim i francuskim, wydawcami są następujący naukowcy: Gerold Hilty (romanista, Zurych, Szwajcaria), Heinrich Löffler (germanista, Bazylea, Szwajcaria), Hugo Steger (germanista, Freiburg in Breisgau, b. RFN), Ladislav Zgusta (indoeuropeista, Urbana, USA) i Ernst Eichler (sławista, Lipsk, b. NRD).

Podtytuł podręcznika onomastyki, który wskazuje na onomastykę ogólną i europejską, chce tym samym zwrócić uwagę na to, że w podręczniku z jednej strony znajdują miejsce zagadnienia teorii i metodologii onomastyki, a z drugiej – że uwzględniony zostanie obszar europejski. Jednak do podręcznika włączone zostaną również przeglądowe zestawienia dotyczące obszarów nieeuropejskich.

W obrębie państw i języków europejskich mamy dość zróżnicowany stan badań. Z tego powodu poszczególne przyczynki mogą tylko sygnalizować istniejące możliwości. Tytuły rozdziałów pozwalają na zorientowanie się w treści dwutomowej encyklopedii, której objętość ustalona została po długich dyskusjach merytorycznych na kilku spotkaniach wydawców, gdzie uwzględniono również sytuacje badań przede wszystkim w germanistyce, sławistyce, romanistyce i innych, leżących poza tym obrębem, dziedzinach. Przewidziane są m. in. następujące rozdziały, które z kolei podzielone będą na artykuły hasłowe: 1. *Onomastyka*, 2. *Ogólna teoria nazw własnych*, 3. *Metody onomastyki*, 4. *Gramatyka nazw własnych*, 5. *Semantyka nazw własnych*, 6. *Pragmatyka nazw własnych*, 7. *Stylistyka nazw własnych*, 8. *Nazwy własne w kontaktach językowych*, 9. *Historyczny rozwój nazw własnych*, 10. *Nazwy własne i podział obszarów kulturowych*, 11. *Nazwy własne I – imiona*, 12. *Nazwy własne II – nazwiska*, 13. *Nazwy własne III – inne*, 14. *Nazwy krajów i narodów*, 15. *Nazwy miejscowe I – nazwy miast, osiedli itd.*, 16. *Nazwy miejscowe II – nazwy terenowe*, 17. *Nazwy wodne*, 18. *Nazwy zwierząt, rzeczy i instytucji*, 19. *Wyrazy pośrednie między nazwą własną a apelatywną*, 20. *Nazwy własne i historia*, 21. *Nazwy własne i społeczeństwo*, 22. *Polityka w dziedzinie nazw własnych, prawo nazewnictwa*, 23. *Nazwy własne i religia*.

Ta bogata problematyka ma być przedstawiona w około 250 artykułach hasłowych różnej długości, zamieszczona w dwóch tomach na ok. 1000 stronach (do czego jeszcze dojdą liczne mapy i ilustracje).

Jako współwydawca tomu serii HSK z dziedziny onomastyki uważam za swoje osobiste zadanie zagwarantować, żeby w tym jedynym (jak dotychczas) wydawnictwie tego rodzaju były reprezentowane języki słowiańskie i pozyskać możliwie wielu autorów z krajów słowiańskich do współpracy, aby nie powstało dzieło w przeważającej części germanistyczne i romanistyczne, w którym slawistyka byłaby reprezentowana w niedostatecznym stopniu. Podręcznik onomastyki wydany zostanie do roku 1995 w dwóch pokaźnych – jak się rzekło – tomach i przedstawiać będzie podsumowanie stanu badań onomastyki pod koniec XX w. Oznaczać to będzie wyraźny wzrost międzynarodowej rangi onomastyki.

Ernst Eichler

ÜBER DIE INTERNATIONALE ENZYKLOPÄDIE DER ONOMASTIK

Der Vortrag verfolgt das Ziel, über ein internationales Vorhaben zu informieren und die im Rahmen der „Handbücher für Sprach – und Kommunikationswissenschaft“ (Walter de Gruyter Verlag, Berlin-West) geplante Position zur Onomastik in zwei Bänden zu informieren und zur Mitarbeit aus dem slawistischen Bereich anzuregen.